

Historická detektivka z prostředí Byzantské říše

PANAGIOTIS
AGAPITOS
**EBENOVÁ
LOUTNA**

VYŠEHRAĐ

HISTORICKÁ DETEKTIVKA
Z PROSTŘEDÍ
BYZANTSKÉ ŘÍŠE

PANAGIOTIS
AGAPITOS
**EBENOVÁ
LOUTNA**

VYŠEHRA D

Tato kniha vychází s přispěním Ministerstva kultury ČR

Z novořeckého originálu Το εβένινο λαούτο,
vydaného nakladatelstvím Agra Publications roku 2003
v Athénach, přeložila Markéta Kulhánková
Typografie Michaela Blažejová
Redigovala Alena Snelling
Odpovědná redaktorka Radka Fialová
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1643. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 170 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Panagiotis Agapitos: Το εβένινο λαούτο
Copyright © 2003 by AGRA Publications
Translation © Markéta Kulhánková, 2016

ISBN 978-80-7429-940-7

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

1

PŘÍJEZD

V prvním květnovém týdnu uhodila v údolí nečekaná vedra a sežehla větší část už tak skrovné jarní zeleně. Ve vzduchu se vznášela hustá mračna žlutého prachu a sluneční odraz vytvářel bledou fata morganu. Nehybný vzduch dusného poledne otravoval těžký pach hniloby.

Muž sedící v dostavníku odhrnul přední plachtu a vyhlédl ven. Podívaná, která se mu naskytla podél cesty, oku nikterak nelahodila. Tři polonazi muži byli naraženi na ostré kůly opřené o široká prkna dřevěného pódia. Roztažené ruce měli připoutány na trámech přibitých napříč na každém z kůlů. Jejich oholené hlavy byly provazem zafixovány v záklonu. Znetvořené údy a pokřivené obličejy nepřírozeně osvětloval sluneční svit. Kůly a prkna byly pokryty zaschlou krví a výkaly. Další dvě mužská těla s useknutými předloktími a rozpáranými břichy se válela vedle popraviště. Na trámech sedělo hejno krkavců. S krákáním se vrhali na hlavy a ruce mrtvých na kůlech. Dole na zemi smečka prašivých psů s děsivým štěkotem trhala zmrzačené mrtvoly.

Muž dlouhou chvíli fascinovaně hleděl na popraviště. Tolik umírání, tolik důmyslných způsobů usmrcení, přemítal. Otočil hlavu. Asi půl míle severně za popravištěm vystupovaly z tetelícího se vzduchu obrysy cihlové hradby a čtyřbokých věží, téměř jako by se vznášely. Zavřená brána uprostřed hradby připomínala kamenná ústa. Nad ní se rýsovaly dvě dřevěné strážní budky se slaměnými stříškami, i ony v bezvětrí zcela nehybné.

Mezitím se vůz dostal do těsné blízkosti obrovského dřevěného popraviště. Zápach mrtvol a zvířecí řev byly nesnesitelné. Muž bezděky napřímil záda a ukryl se za levým závěsem.

„Jobova zvěst. Ať jim Bůh odpustí jejich viny!“ zašeptal omámeně mladík sedící vedle něj a pokřižoval se.

„Jako scéna z antického dramatu,“ poznamenal muž.

„Z antického dramatu, pane Leone? Z kterého?“ položil mladík s naivní zvědavostí nečekanou otázku.

„Zapomeň na to, Fotie. Přemýšlel jsem nahlas, to je všechno,“ odpověděl muž suše.

Mladík se zklamaně zabořil do polštářů svého sedadla. Jeho mladý, souměrný obličej, světle kaštanové vlasy a jemné prsty, jež křečovitě svíraly malou knihu, prozrazovaly vznešený původ, stejně jako zlatý prsten na jeho pravém ukazováčku. Mladý Fotios sevřel knihu ještě pevněji, až mu klouby prstů zbělely. Přes nevolnost, která ho přepadla, se pokusil znovu pohlédnout na popraviště.

Pravý závěs vozu se náhle rozhrnul a objevila se postava důstojníka na koni. Dlouhé vlasy na šíji svázané do uzlu odkrývaly pohledný obličej. Mohlo mu být kolem dvaadvaceti, ale díky živým očím vypadal mladší. Okolo krku měl ovázaný pestrý šátek a z levého ucha mu frivolně visela velká náušnice. Krátký kabátec částečně zakrýval kožený krunýř a na levém rameni mu zářily insignie drungaria* pověřeného velením nad hlídkou.

„Pane,“ oslovil muže uctivě, „právě jsme dorazili na křižovatku u vojenského ležení u Kaisareie.* Do města nám zbývá něco málo přes čtyři míle. Poslal jsem poddůstojníka se zprávou o příchodu poselstva. Možná vám budou chtít přijít naproti.“

„Děkuji ti, Petrono. Počkejme tedy na ně,“ odpověděl mu rozladěně Leon. Drungarios se rozloučil, předjel se svým koněm vůz a hlasitě zavelel. Průvod se zastavil pomalu jako těžkopádné unavené zvíře.

Leon nechal Fotia zabořeného v polštářích, opatrně vystoupil a ukryl se před sluncem ve stínu vysokého vozu. Z druhé strany vozu k němu doléhala nesrozumitelná vřava, rozkazy, výkřiky, řehtání koní, dupot a hýkání mezků. Chvilí přemýšlel, co se tam děje. Zčistajasna se vedle něj objevil starý muž shrbený věkem, oděný do dlouhého širokého oděvu z kvalitní bavlny, s vlněnou čepicí na holé hlavě. V ruce držel osušku a číši. „Možná by ses chtěl trochu osvěžit, pane,“ oslovil jej. Leon pohlédl na svého komorníka s jistým překvapením, uchopil osušku, otřel si obličej a napil se vody.

„Děkuji, Nikolae, že tě ještě neunavilo o mě pečovat,“ odpověděl mu láskyplně. „Ale postarej se radši o Fotia,“ dodal rychle.

„Ten chlapec žije jenom svými knihami. Popravdě přemýšlím, jestli nebyla chyba nechat se přesvědčit, aby mě na tomto poselstvu k Arabům doprovázel. K čemu může být prospěšný nezkušený student při diplomatické misi?“ V jeho hlase zazněl náznak útočnosti.

„Zdá se mi, že jsi jen rozčilený, můj pane,“ odvětil mu opatrně starý komorník.

„Máš pravdu, Nikolae, nechme Fotia Fotiem.“

Starý muž o dva kroky ustoupil, aby uvolnil místo pohybu-
jícímu se kolosu, který se, zbrcený potem, spěšně přibližoval.

„Jak působivé popraviště, protospatharie!* Jistě sis ho také povšiml. Zdá se, že tady, na výspě našeho státu, mlýny spravedlnosti melou bezchybně,“ prohlásil důležitě svým školeným, hlubokým hlasem spatharios* Georgios Fasganos, vysoký, dobře živěný třicátník s pleší a beznadějně povrchní povahou, jehož oděv prozrazoval zálibu v přepychu i vybraný vkus. V jedné ruce třímал hedvábný šátek, jímž si otíral ústa a zátylek, druhou si nad pleší přidržoval slaměný slunečník.

Leon přivítal svého obřího spolupracovníka ledovým úsměvem. Nikolaos zůstal stát v nehybné úkloně. Opodál pokračovala vřava s nezmenšenou silou. Vozkové a služebnictvo vystoupili z vozů a vrhli se na pomocné vozíky se zavazadly: jedni se chtěli o přestávce napít, jiní něco sníst, další zkontrolovat stav vozů nebo napojit znavená tažná zvířata. Před Leonovým dostavníkem stál vůz s vojáky v širokých kloboucích. Na drungariův pokyn se někteří z nich zvedli a šli se postavit na stráž k těžce naloženému vozu vzadu. Táhli jej dva silní mezci a byl pevně převázán lněným plátnem. Pod hrubou látkou se rýsovaly obrysy velkých předmětů krychlových a okrouhlých tvarů, zřejmě truhel a sudů.

Zatímco služebnictvo bylo zaměstnáno u vozů, jezdci, kteří průvod doprovázeli, se s loveckými výkřiky vrhli na toulavé psy pod popravištěm a propichovali krátkými kopími jejich vychrtlá těla. Zdivočelá zvířata se zoufalým kňučením a s pěnou a krví u huby dokonávala pod nohama koní nebo prchala zraněná do plání schovat se v keřích a houštinách.

„Měl by se tady konečně zavést pořádek. Rád bych věděl, co dělá ten hezounek drungarios,“ poznamenal Fasganos a rozhodl se o nedbalé přípravě poselstva a celkové nedostatečnosti

celého průvodu, aniž čekal na odpověď. Leon se snažil ho nevnímat a zahleděl se přes cestu jižním směrem. V dáli se tyčila vysoká hora. Na jejím úpatí se musela rozléhat Kaisareia, sídlo nejvýznamnějšího arcibiskupa Východu a hlavní město thematu Charsianon,* jež císař založil jen před dvěma lety. Musela tam být, v oparu horkého vzduchu však nebylo vidět nic. Leon přivřel oči a pokoušel se rozeznat městské hradby, ale jediné, co viděl, byly odlesky světla nad údolím.

Hluboký hněv, který v něm rostl už několik dní, zachvátil celou jeho hrud. Cítil, jak se ta agresivní emoce rozlézala po těle, jak jej ochromovala jako náhlá bolest. Srdce mu začalo prudce bušit a ve spáncích mu pulsovala krev. Dusil jej zezadu se linoucí zápach i horko, které jako by na něj dopadalo shora. Chvilí měl pocit, že omdlí. Upřel oči k obzoru, do pravé ruky uchopil měšec, který mu visel u pasu, a vytáhl z něj menší látkový váček. Rozvázal jej, vylovil kuličku krystalické hmoty a vložil si ji do úst. Sladká chuť mastichy se mu ihned rozprostřela po patře. Poleva se rozpouštěla a aromatické opium ve středu kuličky začalo postupně zklidňovat krev pulsující mu v žilách.

Cestování neměl ani trochu rád. Všechn ten rozruch, zmatek, a především špína, jež provázely přesuny, jej odpuzovaly. A právě tady, kousek před Kaisareiou, musel čelit všemu, co nesnášel, naráz. Nejen že utrpení první části cesty trvalo skoro měsíc, že musel v horku a hnilobném zápachu čekat, než konečně bude moci vstoupit do města a odpočinout si, ale navíc na něm spočívala odpovědnost za celou misi k válkychtivému saracéenskému chalífovi.*

Samozřejmě se cítil poctěn císařovou důvěrou, ale stejně by raději zůstal v hlavním městě, než aby vedl toto poselstvo. Ale Ioannes Grammatikos, císařův rádce a důvěrník, odmítl cestovat do Bagdádu podruhé v jednom roce. A tak Theofilos začal tlačit na Leona. Ten dobře věděl, co mladý císař dokáže, když si něco vezme do hlavy. Když před třemi lety nastoupil na trůn, rozhodl se vylepšit pošramocené vztahy Římanů* s Araby a za každou cenu zastavit jejich nájezdy na římské území. Vytvoření nových themat na hranici se Sýrií bylo součástí tohoto ambiciózního plánu. Leonova mise byla již třetí v řadě a jejím cílem bylo jednak vyřešit složité diplomatické vztahy s arabským státem, jednak zkontrolovat postup vojenské reformy na východních hranicích

říše. Průvod čítal celkem dvaasedesát lidí. Všichni museli dorazit do Bagdádu a vrátit se ve zdraví domů. Především však bylo potřeba dosáhnout úspěchu ve složité misi.

Jaká hořká ironie! Vyslanec, který se měl těmito choulostivými záležitostmi zabývat, se ujal vedení poselstva poprvé. Jeho pobočník drungarios byl sice sympatický, ale spíš na okrasu. A jako kdyby tato nevýhoda nestačila, logothet* Arsaber, ten svéhlavý Armén, mu místo zkušených důstojníků vnutil nesnesitelného Fasgana jako pomocníka a mladého Fotia jako sekretáře jen a jen proto, že jeden byl jeho bratranec a druhý synovec. Fasganos se – kromě toho, že Leona špehoval pro Arsabera – nezajímal o nic jiného než jak si na exotické cestě do mytických království Mezopotámie co nejvíce užít, zatímco Fotios je přes svých šestnáct let ještě dítě, které hledí na svět skrz slovníky a příručky o řečnictví a nejeví žádné známky úmyslu dospět.

Leonovy neodbytné myšlenky přerušil zvuk polnice. Spolkl zbytky už skoro rozpuštěné kuličky, otočil se a přešel k přední části vozu. Mezitím vystoupil i Fotios a vyjeveně hleděl k vojenskému táboru. Z oblaku prachu se vynořily vlajky císařského vojska Východu. Za nimi pomalu postupovala skupina třiceti obrněných jezdců a přibližovala se ke stojícímu průvodu. Mezi vlajkami o něco před ostatními jel na koni majestátní voják, jež jako strážní andělé doprovázeli dva další jezdci.

Leon rychle požádal Nikolaa, aby mu přinesl slavnostní úřednický klobouk a dlouhou vyslaneckou hůl. Rychlými kroky se přemístil na pravou stranu křižovatky. Napravo měl sice v zorném úhlu popraviště, ale alespoň mu nesvítilo do očí slunce. Pokynul Petronovi a několika dalším vojákům, aby se postavili za něj. Fasganos a Fotios, aniž si toho všimli, se ocitli až za vojáky.

Obrnění jezdci zastavili kus od Leona. Jejich vůdce zůstal na chvíli v sedle a pozoroval skupinu okolo vyslance. Pak svižně seskočil a vykročil k Leonovi. Následovali jej jeho dva průvodci. Než se stihl majestátní muž k Leonovi přiblížit, Petronův pomocník přiběhl, aby ho představil.

„Turmarcha* Theofylaktos Hyrtakenos, správce pátého stálého vojenského ležení Východu,“ oznámil hlasitě poddůstojník a zmizel v davu svých kolegů.

Hyrtakenos stál vzpřímeně před Leonem. V nastalém tichu se začalo v horkém bezvětrí mezi oběma muži vznášet zvláštní

napětí. Turmarchovi mohlo být kolem pětatřiceti. Měl na sobě kompletní válečnou uniformu císařské jízdy: vypasovaný kabátec s dlouhými rukávy a koženými manžetami, volné kalhoty, vysoké boty sahající až ke kolenům omotané koženými chrániči. Horní část jeho těla chránil krunýř z kovových šupin, jenž pokrýval i ramena a horní část paže. Z ramenou mu splýval krátký plášť. U levého stehna mu visel na širokém kovovém pásu připevněný meč, na pravé straně váhu vyrovnával dvojhrbitý nůž s kostěnou střenkou, zavěšený na krátkém řetězu. Jeho oděv, krunýř i zbraně byly v různých odstínech černé.

Hyrtakenos na sobě neměl žádné odznaky své hodnosti. Jen na hrudi mu visel stříbrný medailon a na něm zářil rudý vír ze smaltu. Leonovy oči na vteřinu spočinuly na zvláštním šperku a posléze se střetly s pohledem vojáka. Dokonce i v záplavě slunečního světla jeho modré oči vyzařovaly chlad, který ještě zdůrazňovala bledost vojákovy obličeje, tmavý, nepěstěný vous a hluboká jizva táhnoucí se z pravé části čela až na levou tvář. Dlouhé černé vlasy mu volně splývaly na záda, obličej měl dlouhý a hubený, rty úzké a sevřené.

„Vítej, protospatharie,“ přerušil nakonec ticho Hyrtakenos a téměř neznatelně se uklonil. „Příjezd poselstva očekáváme už několik dní. Zjevně jste se cestou zdrželi,“ pokračoval mrazivě.

„Děkuji ti, turmarcho, za přivítání,“ odvětil Leon vlídně, nevšímaje si Hyrtakenova nezdvořilého tónu. „Cesta byla vskutku náročná, teď se však raduji, že jsme s pomocí Bohorodičky dorazili až sem. Jsem poctěn, že jsi jako velitel tábora vážil cestu, abys mě osobně přivítal.“

„To byl výslovný příkaz stratéga,* který tě trpělivě očekává ve městě,“ odpověděl Hyrtakenos, aniž hnul brvou.

„Je tedy čas vyrazit, turmarcho,“ odpověděl Leon, kterému bylo jasné, že většina vojenských činitelů vnímá přítomnost císařských úředníků na území ve své jurisdikci s nedůvěrou a jako nevíтанý zásah do vlastních pravomocí.

Hyrtakenos se bez odpovědi otočil, nechal vyslance stát uprostřed cesty a společně se svými průvodci se vrátil ke svému koni.

„Petrono,“ zašeptal Leon, „vydej rozkazy k odjezdu a zaujmi místo v čele průvodu. Turmarcha je sice velitel tábora, ale stejně bude muset počkat, až se připraví vyslanec a jeho družina.“

„Jak poroučíš,“ procedil drungarios mezi zuby a vzdálil se. Leon podal hůl a klobouk Nikolaovi a zamířil ke svému vozu.

„S turmarchou bude asi těžké pořízení,“ poznamenal Fasganos a zvědavě čekal na reakci rozladěného vyslance.

„Ne těžší než s mnoha jinými, řekl bych.“

„A všiml sis, protospatharie, toho divného šperku, co měl na hrudi? Ten rudý vír vypadal jako... jako...“ Fasganos nechal větu viset ve vzduchu, hledaje vhodné slovo.

„Jako medúza, spatharie. Je to magický symbol pocházející z Persie nebo ještě z větší dálky, ze země žlutých Sérů.* Zřejmě jej nosí jako talisman pro štěstí v bitvě.“

„Ale to jsou pohanské pověry! Nechápu, že stratég takové věci trpí. V Konstantinopoli by bylo nemyslitelné, aby...“

„Aby to někdo nosil ve veřejně?“ přerušil ho Leon. „Nebud naivní, Georgie. Armáda má své vlastní zákony. Tos pochopil i ty sám, nemýlím-li se, při pohledu na popraviště. Běž se teď také připravit na cestu.“

„Jsem jako vždy připraven, protospatharie,“ zněl ještě Fasganův hluboký hlas, zatímco on a jeho obrovské tělo už byli pryč.

„Bože můj, tihle lidé, co mají vždycky odpověď na jazyku,“ pomyslel si znechuceně Leon. Došel ke svému dostavníku a rozhlédl se po svém nadějném sekretáři. Fotios stál nehnutě na křižovatce. Celá podívaná na něj učinila hluboký dojem. Chvíli hleděl s bázní na ozbrojence a Hyrtakena, chvíli s hrůzou na popraviště a mrtvolu na kůlech. Vypadal, jako by spolkl vlastní jazyk.

„Fotie, pohni sebou,“ zavolal Leon a nastoupil do vozu. Mladík přiběhl a mlčky se usadil vedle svého pána.

„Roztáhni závěsy, příteli. Slunce se sklání k západu a nebude od věci prohlédnout si cestou město a jeho okolí,“ prohlásil energicky Leon. Myšlenka příjezdu do Kaisareie mu vrátila něco sil a překvapivé seznámení s Hyrtakenem jej vytrhlo z melancholických myšlenek. Konečně měl před sebou skutečného vojáka, kterého by stálo za to získat za přítele, anebo by byl aspoň důstojným nepřítelem. Co z obého bude platit, se ukáže brzy.

Před vojáky Petronas poslal Doddůstojníka na koni, který nesl standartu na vztyčené žerdi tak, jak to bylo zvykem při císařských poselstvech. Na tmavomodrém poli byl podlouhlý

kříž obroubený purpurovým lemem. Na vrcholu svislého ramene byla vyšita řecká písmena X a P a nad těmito Božími iniciálami svítil zlatě vyšitý nápis *V tomto znamení zvítězíš*. Petronas zvedl žerď s modrým praporcem a vykřikl rozkaz. Odpověděl mu jeden z jezdců na konci průvodu. Tlamy a šíje tažných zvířat se napjaly pod tahem otěží, dostavníky a vozíky se daly se skřípotelem do pohybu. Turmarchovi průvodci se svými standartami a asi polovinou ozbrojenců cvalem předjeli průvod – zdálo se, že bez jakéhokoliv rozkazu svého velitele. Druhá část ozbrojenců počkala na křižovatce a zařadila se za průvod jako zadní voj.

Vztyčená kopí se blýskala ve slunečních paprscích, prapory se vlnily a standarta zasvěcená velkému vítězství zářila nad průvodem. Jaká to shoda okolností, říkal si Leon. Zítra je svátek Vítězného kříže, který spatřil Konstantin Veliký před více než pěti sty lety. Snad Vítězný kříž ochrání i naše poselstvo! S touto optimistickou myšlenkou se konečně uvolněně opřel do podušek. V téže chvíli však pocítil, jak na něj dopadá stín. Otočil se a uviděl Theofylakta Hyrtakena, vysokého a temně majestátního, po pravé straně vozu. Voják mu zdvořile pokynul hlavou a okamžitě obrátil zrak vpřed.

Barvy v údolí se změnilly a získaly onen měkký odstín typický pro odpoledne. Sluneční žár ustoupil a obrysy tmavozelených keřů byly jasnější. Trocha vláh, kterou přinášel blížící se večer, začala stahovat prach k zemi. Za chvíli se v dálce objevila Kaisareia. Široká cesta se stočila k jihu a kopírovala vyschlé koryto řeky, jež se jako úzký proužek ztrácelo za městem.

Město bylo vystavěno na úpatí hory či lépe řečeno na pahorku, který s horou spojovala náhorní plošina. Část města viditelnou z cesty obepínaly vysoké hradby. Nahoře na pahorku stála malá pevnost, spojená s městem také hradbou. Tak měli obyvatelé zajištěnu bezpečnost pro případ nepřátelského vpádu. Leon si povšiml nové techniky ve stavbě opevnění: tmavé kameny a červenavé cihly se střídaly v pravidelných řadách, což lahodilo oku. V odpoledním světle v hradbě sem tam zasvítily nepravidelně umístěné kusy bílého mramoru, použité na stavbu společně s kameny.

Na císařský rozkaz začaly v Kaisareii nedávno rozsáhlé opevňovací práce. Jak si Leon pamatoval z četby novějších kronik, při velkém vpádu Arabů zhruba před sto lety bylo město skoro

úplně zničeno. Ohrožen byl dokonce i chrám svatého Jana Křtitele, v němž se nacházel hrob Basileia Velikého. Jak drsnou dobou musely být první roky vlády Leona Syrského, přemítal, vzpomínaje na rozporuplná vyprávění o svém jmenovci císaři, udatném vojevůdci a významném zákonodárci.

Zdá se, že nový stratég se snažil dělat svou práci dobře a hradby nechal důkladně vyspravit. Postavit opevněnou akropoli byl také rozhodně dobrý nápad, pomyslel si Leon. Teď jen aby tak důkladné opevnění neskytalo útočiště pro povstalecké rejdy.

„Jsme u cíle, pane Leone,“ zvolal nadšeně Fotios. „Vidím hlídky na hradbách.“

„Zvláštní,“ poznamenal Leon. „Slunce ještě nezapadlo a už cítím, jak se vzduch ochlazuje.“

„Tak tomu tady na náhorní plošině bývá,“ ozval se drsný hlas Hyrtakenův. Leon na něj docela zapomněl. „Pane,“ pokračoval turmarcha, „jdu udělit rozkazy, aby nás vpustili do brány,“ a vyrazil dopředu.

Zanedlouho se ozvala polnice Hyrtakenovy družiny. Odpovědělo jí několikrát zatroubení oním nosovým zvukem, který vydává býčí roh. Velká městská brána byla už zavřená, protože právě minula hodina večerky. Protože však přijíždělo císařské poselstvo doprovázené družinou samotného velitele vojenského tábora, stráž se opřely do obrovských dvoukřídlých vrat a ta se začala znovu otevírat. Ohromná křídla se s unaveným skřípětem rozevřela směrem dovnitř a odkryla špalír vojáků vyrovnaný po obou stranách cesty. I když sem světlo zapadajícího slunce ještě dopadalo, vojáci už drželi v rukou dlouhé pochodně hořící koudelí a dehtem. Večerní stíny už se ostatně rýsovaly na tvářích i hradbách.

Průvod prošel branou a zastavil se na otevřeném prostranství vedle stanoviště hlavní hlídky. Z různých míst bylo slyšet rozkazy, až se nakonec všichni rozmístili tak, že byli připraveni na formální, ale povinnou identifikaci příchozích. Hyrtakenos si vyměnil několik slov s důstojníkem u brány a pak oba pěšky zamířili k Leonovu vozu. Petronas sesedl z koně a vyšel jim v ústřety.

„Můj pane,“ oslovil Hyrtakenos Leona, „dovol, abych ti představil drungaria Oresta, стратега pobočníka, který dnes velí u západní brány.“

„Drungarie,“ pronesl obřadně Leon, „ve jménu našeho vznešeného císaře Theofila tě zdravím jakožto vyslanec Římské říše. Doprovází mě můj druh spatharios Georgios Fasganos, císařský pokladník, můj sekretář silentarios* Fotios, dále můj pobočník drungarios Petronas a pod jeho velením osm jezdců a dvanáct přších vojáků, dále pak nezbytné služebnictvo, celkem dvaadesát lidí. Svěřuji ti tyto pověřovací listiny s pečeti patrikia* logotheta, abys je mohl předat stratégovi. Od této chvíle, dokud nepřekročíme hranici mezi Římskou říší a územím Saracénů, je poselstvo pod ochranou velení thematu Charsianon.

„Vznešený protospathrie,“ odpověděl vážně mladý důstojník, „jménem prokonzula,* patrikia a stratéga Nikefora Anthraka, správce thematu Charsianon, tě s veškerou úctou náležející tvé osobě i tvému úřadu srdečně vítám. Děkuji ti za pověřovací listiny, jež s respektem беру do svých rukou. Mám od stratéga rozkaz postarat se o bezpečnost tvou i tvou družinu. Následujte mě tedy prosím, dovedu vás na místo, které stratég určil za váš přechodný domov.“

Drungarios si položil pravou ruku na srdce, uklonil se a otočil, aby nasedl na svého koně. Totéž učinil Hyrtakenos. Petronas následoval Oresta a současně dal rozkaz svinout prapory a spustit kopí, neboť vstoupili do města a jeho vojáci přestali být odpovědní za bezpečnost poselstva. Dva Orestovi poddůstojníci vedli vojáky a jezdce z průvodu i s jejich vozy do malých kasáren, jež se nacházely jižně od brány. Turmarchovi pobočníci a obrnění jezdci se vzdálili. Hyrtakenos zastavil svého koně proti vyslancovu vozu a pohleděl na Leona, aniž ovšem učinil byt jen formální zdvořilostní posunek.

Průvod se dal znovu do pohybu. Ze svého sedadla Leon zpozoroval velkou plochu země ležící ladem, která vypadala jako opuštěné polnosti. Bylo vidět i několik ruin starých staveb, které jako by ve světle pohybujících se pochodní rostly před očima. Vlahá noc převzala vládu nad krajinou.

2

CHYBA

Večerní bohoslužba u svatého Jana Křtitele trvala déle, než bylo obvyklé. Arcibiskup Petros, důstojný sedmasedmdesátiletý stařec, inspirován nadcházejícím svátkem, se rozhodl před koncem liturgie pronést kázání o spásné síle Vítězného kříže. Konec konců těch třicet let, co žil v Kaisareii (nastoupil do úřadu ještě za slavných časů patriarchy Tarasia!), byl přesvědčen o tom, že bylo jeho povinností vůči tomuto svatému stolci, nadřazenému ostatním arcibiskupstvím, aby se vždy co nejlépe staral o své stádo – tak jak to činil onen výmluvný hierarcha, hlasatel pravdy, zastánce chudých a obránce spravedlnosti, prototyp dobrého biskupa Basileios Veliký z Kappadokie.* Stařec se však poněkud ztratil ve svých myšlenkách a kázání se protáhlo.

MLADIČKOU Eufrosynu neobtěžovala ani délka bohoslužby, ani zamotané arcibiskupovo kázání. Seděla tiše na svém sedadle za kamennou kazatelnou v části vyhrazené ženám. Chrám byl úchvatný. Světlo stovek svící ve svícnech a lustrech propůjčovalo podlouhlé úzké stavbě fantastické rozměry. Stěny byly obloženy barevným mramorem, jehož kresba připomínala rozvlněnou vodu. Třpytivé mozaiky s nádobami, květinami a listovým šplhaly nahoru po klenbě. Podlahu pokrývaly tlusté koberce se složitými vzory. Vzduch byl naplněn vůní kadidla a prodchnut tichým zpěvem. Extatická atmosféra v Eufrosyně vyvolala pocit radosti, dnes večer o to silnější, že se vyzpovídala svému duchovnímu otci a dostalo se jí daru svatého přijímání. Tak nějak, představovala si, to musí vypadat v ráji.

Vedle dívky seděla asi čtyřicetiletá žena oděná v černém. Silná látka jí zahalovala hlavu i ramena a vidět bylo jen bledý, už zestárlý obličej, který se otočil k dívce s pohledem překypujícím oddaností. Theoktiste, Eufrosynina věrná chůva, v domě

kaisarejského soudce Stefana sloužila už mnoho let. Vychovávala Eufrosynu odmalička a pečovala o ni jako o vzácný stromek ve chráněné zahradě. Bylo tomu už třináct let, co soudcová žena zemřela při porodu. Jakožto uměřený a zbožný muž se odmítl znovu oženit. Celé břímě dívčiny výchovy tedy spočinulo na Theoktiste a ta si s úkolem poradila víc než dobře. Teď se ovšem Eufrosynin otec rozhodl provdat svou jedinou milovanou dceru za jednoho z kaisarejských mladíků, jejichž rodiče o její ruku vytrvale žádali. Theoktiste pana Stefana samozřejmě chápala, ale přesto se jí srdce svíralo při pomýšlení na to, že Eufrosyne brzo bude muset opustit domov.

Takové praktické myšlenky dívku netrápily, nechala se pohltit mystickou silou liturgie a slibnou představou nebeského ráje. Když arcibiskup Petros posléze našel nit svých myšlenek, dokončil kázání a pěvci mohli konečně spustit závěrečný žalm, blížila se čtvrtá hodina večerní. Za dvě hodiny bude půlnoc.*

„Je čas jít,“ řekla potichu Theoktiste a položila ruku na dívčino rameno. Eufrosyniny kaštanové vlasy zářily zdravím a mládím stejně tak jako její černé oči, jejichž šikmé linie byly ukončeny elegantně tvarovaným nosem. Dívka nepatrně svařila své klenuté obočí, ale poslušně vstala a následovala svoji milovanou chůvu. Ta jí připevnila na vlasy závoj, který zakrýval celou dívčinu hlavu. Z chrámu už odešla většina lidí, a tak se nemusely u východu tlačit. Theoktiste ještě pozdravila několik žen, které čekaly v chrámové předsíni na své muže, a potom, držíc dívku za ruku, zamířila rychlými kroky ke klenuté bráně, která oddělovala atrium od hlavního nádvoří.

Prošly kamennou branou, pokřižovaly se, ale nezastavily se, aby si přečetly epigram, který opisoval půlkruhový profil oblouku.

*Hospodin pozná,
kdo je spravedlivý a kdo bezbožný,
ten však, kdo křivdu miluje,
nenávidí svoji vlastní duši.*

Proč by se ostatně měly zastavovat? Pod složitou klenbou metropolitního chrámu procházely téměř obden. Každý oblouk se honosil alespoň jedním nápisem. Nebyl důvod věnovat jim pozornost zrovna dnes večer, navíc v tak pokročilou hodinu. Nevěnovaly pozornost ani žebrákovi, který stál skloněný vedle

vhodu. Musel to být bývalý mnich, protože měl na sobě roztrhanou kutnu, v níž se ztrácelo jeho vyhublé tělo.

„Smilujte se nad hříšníkem, bratři, pro lásku Boží. Smilujte se nad hříšníkem, bratři,“ skřehotal a jeho rty při tom odhalovaly pár zbylých zubů, zažloutlých a zkažených. Kdosi vhodil měďák do hrnku, který žebrák držel v umazaných prstech.

Theoktiste a Eufrosyne už vyšly na nádvoří. Prodavači, kteří celý den nabízeli věřícím všechno, co může člověk potřebovat při návštěvě Božího příbytku, už měli před svými třemi budkami sbalenou svoji živnost a odešli zaplatit denní nájem správci chrámu. Theoktiste se zastavila u brány vedoucí na hlavní ulici a z vaku vytáhla lucernu, již se chystala osvětlit tmavé uličky. Zapálila knot o jednu z pochodní upevněných na sloupech brány. Zatímco se chůva věnovala rozsvěcování lucerny, Eufrosyne ucítila na kůži noční chlad. Přistoupila ke sloupu, blíž k teplu plamene pochodně, a bezděky zvedla hlavu.

*Služte Hospodinu s bázní
a jásejte s chvěním.*

Četla pozorně to působivé poučení nápisu, který jako by se nad ní vznášel. Mimovolně si vybavila pokračování žalmu, který se v hodinách řečtiny naučila už jako malá:

*Držte se tohoto učení,
aby se jednoho dne Pán nerozlítíl,
kdybyste sešli z cesty spravedlivých.*

Slova splynula jako vánek z jejích jemných rtů, doprovázena pocitem strachu, protože to musela být hrozná věc, když člověk sejde z cesty spravedlivých určené Bohem. Vroucně se pokřižovala, upravila si na prsou dlouhý plášť a vsunula ruce do rukávů.

„Říkalas něco, zlatíčko?“

„Ne, ne, nic,“ odpověděla dívka, ale nedokázala skrýt rozrušení, které se jí najednou zmocnilo.

„Co se děje? Celá se třeseš!“ zvolala Theoktiste neklidně.

„To nic není, jen mi začala být zima, zatímco jsi zapalovala lucernu.“

„No prosím, to je z toho, že jsme se tak opozdily a zastihl nás noční chlad. Pojď ke mně.“ Vzala ji do náruče a políbila

na růžovou tvář. „Nenechám svoji holčičku mrznout samotnou na ulici. Rychle, ať už jsme v domě tvého otce.“

Vyšly z brány a ocitly se na hlavní ulici, která rozdělovala město na jižní a severní čtvrtě. Pár chodců procházelo rychlým tempem, dva jezdci z hlídky šli pěšky vedle svých koní směrem ke stratégovu paláci na západě. Theoktiste zvedla ruku s lucernou do výše a druhou uchopila ručku Eufrosyny, přešla ulici a zamířila k zastřešené kašně s kohoutky ve tvaru zvířat. Obešly nádrž a pokračovaly jižním směrem přes náměstí, které bylo za ní. Náměstí protínala cesta, která vedla k jižní bráně města a pokračovala na pahorek s pevností a dál do hor. Kolem dokola byly dvoupatrové domy, mezi nimiž se sem tam otevíral prostor pro úzké uličky ztrácející se ve tmě.

Ve světle lucerny spatřily blížít se dva vysoké štíhlé stíny s holemi v rukou a pytlí na ramenou. Překvapeně se zastavily. Jak se postavy přibližovaly, Theoktiste z jejich oděvu pochopila, že jsou to arabští žebráci. Jedině oni ze všech jinověrců, co žili ve městě, nosili vysoké plstěné čapky, krátké kabátce a nabírané kalhoty. Kolem krku a ramen měli ovinuté dlouhé vlněné šátky. Žebráci přistoupili k ženám. Mladší, bezvousý chlapec, natáhl ruku.

„Ve jménu jediného Boha a našeho otce Abrahama, podarujte chudšase tím, co vám přebývá,“ oslovil je řecky. Eufrosyne pohlédla váhavě na Theoktistu, ale ta neměla čas na žebráky z kmene konkubíny Hagar.

„Běžte si žebrat ke svým, k Jezdci a na východní náměstí,“ odsekla chlapci.

Ženy pokračovaly svou cestou a žebráci se beze slova vydali směrem ke kašně. Další postava, zahalená do roztrhané hnědé kutny, rychle přeběhla náměstí. Theoktiste a Eufrosyne se vydaly jednou z uliček. Z pravé i levé strany ji lemovaly jednopatrové domky ohrazené vysokými zdmi. Ženy už byly dost daleko od hlavní ulice i od náměstí. Ulička byla tichá a okna všech domů zavřená. Světlo Theoktistiny lucerny slabě blikalo a bledý půlměsíc se ukrýval někde za střechami. Až v té chvíli si věrná služebnice soudce Stefana uvědomila, jak temná byla noc. Nebyla snad chyba, že nepožádala někoho z chrámu o doprovod? Ale proč takové myšlenky? Jaké nebezpečí by mohlo číhat ve čtvrti Patriki, kde bydlela místní honorace?

Zahnuly doprava do ještě užší uličky. Jejich dům už nebyl daleko, ale v Theoktistině hlavě se usadila zlá předtucha, možná proto, že za sebou uslyšela kroky. Objala mladou Eufrosynu pevněji a pokračovaly v cestě. Netušily, jak se ocitly tváří v tvář muži, který vykročil ze stínu vchodu jednoho z domů.

„Dávejte pozor, kam šlapete,“ obořil se na ně nevysoký voják a zastavil se před nimi. Jeho obličej nebylo pod ohrnutou krem-pou širokého klobouku vidět.

„Odpusť, vojáku,“ odpověděla Theoktiste. „Vracíme se domů z bohoslužby.“

„Ty, paní, jdi, kam se ti zlíbí. Ta malá půjde se mnou.“

„Co tím chceš říct?“

„To, cos slyšela,“ odpověděl, znenadání ji odstrčil a popadl Eufrosynu za paži.

Theoktiste chtěla vykřiknout, ale nějaká umaštěná ruka ji zezadu popadla a zacpala jí ústa. Překvapená chuva ucítila na zátylku kyselý mužský dech.

„Drž ji pevně,“ zasyčel voják.

Dívka otevřela ústa, ale hrůza ji připravila o hlas. Její doširoka otevřené oči hleděly se strachem na žebráka v kutně, který pevně držel vzpouzející se Theoktiste a pokoušel se jí zakrýt obličej dlaní. Zčistajasna se dívce hlas vrátil a ona vykřikla.

Voják zaklel a silně ji udeřil do pravého spánku. Eufrosyne omdlela a sesunula se mu do náruče.

„Ne!“ vykřikla Theoktiste a vrhla se na něj s nečekanou silou. Překvapený mnich udělal dva kroky, aby ji chytil, ale zarazil se, když spatřil nůž ve vojákově spuštěné ruce. Zoufalá žena naběhla přímo na čepel, která se jí ponořila do těla až po rukojeť. Napřáhla ruku a snažila se zachytit dívku, druhou rukou popadla vojáka za vousy. Ten jí znovu zapíchl nůž do břicha a řízl směrem nahoru.

„Bože,“ vydechla Theoktiste a sesunula se k zemi. Lucerna se skutálela na chodník a zhasla.

„Zabil jsi ji, zbojníku!“

„Dej pokoj, mnichu. Řekla si o to.“

„A co teď?“ zamumlal mnich.

Eufrosyne zasténala a pohnula se ve vojákově náručí. Odvážal si z opasku šátek a ucpal jí ústa.

„Co myslíš? Zmizíme odsud, protože nás čekají a máme to daleko.“ Zvedl bezvládné dívčino tělo a přehodil si je zkušeným pohybem přes rameno jako ovčák, který nese právě narozené jehně. „Jdeme,“ přikázal svému druhovi. Žebrák vystrašeně pohlédl na nehybné tělo chůvy, pokřižoval se a vykročil za ním.

Šli těsně podél zdi, zahnuhli první ulicí a rychle zamířili k jihu. V dobře vydlážděných ulicích nebylo živáčka a nic jim nebránilo v cestě. Jen na okamžik se zastavili na rohu jednoho z domů. Před nimi se otevírala ulice, která vedla k jižní bráně. Rychle se rozhlédli, neobjeví-li se nějaký chodec. Bleskově přeběhli na druhou stranu a čtvrt Patriki nechali za sebou. Právě minula pátá noční hodina. Prošli podél zdi chrámu svatého Kosmy a Damiána. Vysoké cypřiše jako by se postavily do pozoru, jejich černé vršky se ztrácely v tmavé obloze. Tráva, která vyrůstala v mezerách dláždění, zvlhla a zeď zářila do noci jako napůl osleplé zrcadlo. Žebrák se znovu pokřižoval a na půl úst si něco drmolil.

„Nech toho a pomoz mi, přehodím si ji na druhé rameno,“ okřikl ho voják, který se zastavil u konce zdi. Když žebrák chytil dívčinu hlavu, uvolnil se jí závoj a dlouhé vlasy vyklouzly ven. Eufrosyne znovu nabyla vědomí a v jejích očích se stále zrcadlila hrůza. Když ji položili, pokusila se promluvit, ale roubík jí to nedovolil.

„Jestli chceš vyváznout živá, tak ani hnout,“ obořil se na ni voják.

„Poslechni ho, dítě, pro svoje vlastní dobro,“ radil jí žebrák a přitom se jí pokoušel závojem zakrýt hlavu. Osahával její tvář a krk. Jeho umaštěné ruce a kyselý dech v ní probouzely nevolnost a stud. Znovu omdlela.

„Dělej,“ obořil se na něj voják.

Jeho druh přikryl dívce závojem hlavu tak, aby nic neviděla. Pak pomohl vojákovi přehodit si ji přes levé rameno. Pohlédli za sebe. Nikdo je nevyrušil a nezdálo se, že by je někdo zahlédl. Nechali za sebou vlhkou hřbitovní zeď a vnořili se do první uličky. Vstoupili do jižní chudinské čtvrti, za níž se nacházelo východní náměstí. Kamenné domy okolo chrámu Kosmy a Damiána teď ustoupily malým domkům z nepálených cihel. Uličky byly kamenité a plné výmolů, z kobylince se linul pronikavý zápach, nezastavěné prostory mezi domy byly plné odpadků.

Na jedné křižovatce narazili na sběrače, co holí napichoval odpadky. Nevěnoval jim pozornost a pokračoval v tichosti v práci.

Zastavili se u nízkého domku dvě ulice před náměstím. K jeho rohu byl přilepen provizorní přístřešek z trámů a větví. Žebrák pětkrát krátce zaklepal na dveře a skoro okamžitě se objevila zakuklená hlava staré ženy.

„Přinesli jsme zboží, matko,“ hlásil voják.

Stařena otevřela dveře a vyšla na ulici.

„Máte zpoždění. Pán se bude zlobit,“ oslovila jej. Řecky hovořila se zvláštním přízvukem a její zvučný hlas byl na ženu nezvykle hluboký.

Byla vysoká, štíhlá, a přestože jí muselo být aspoň padesát let, měla velmi vzpřímenou postavu a podivuhodně málo vrásek. Jen od zahnutého nosu k tenkým ústům se táhly dvě hluboké rýhy. Pod černým pláštěm, který jí přikrýval hlavu i tělo, měla tmavomodré šaty přepásané kusem provazu. Na krku jí visel řetízek se stříbrnou lahvičkou. Šedivé oči zářily v jejím snědém obličejí.

„Nemůžeme za to, že se mše protáhla,“ ospravedlňoval se žebřák. „Navíc jsme měli nešťastnou příhodu s chůvou té malé, tady kolega do ní trochu píchnul nožem,“ pokračoval potichu.

„Chceš říct, že jste ji zabili, hlupáku?“

„Když jsme odcházeli, tak se moc nehýbala,“ odpověděl žebřák s potouchlým výrazem.

„Při panu Sabaziovi, máte štěstí, že jste dorazili až sem. Zbojníku, dej mi to děvče a mazejte pro vozík. Rychle!“

Voják shodil dívku z ramene a stařena ji svýma kostnatýma rukama zachytila. Na každém prstě měla podivný stříbrný prsten. Eufrosyne, která přes závoj nic neviděla, najednou ucítila, jak ji tlačí kovové předměty na kůži. Snažila se vyprostit.

„Uklidni se, holčičko. Se mnou se nemusíš ničeho bát.“

Dívce naskočila husí kůže. Hluboký hlas staré ženy jako by přicházel z nejhlubších pekel. Nedokázala přemýšlet. Hlava ji bolela od úderu, v ústech s roubíkem jí vyschlo. Jen slova žalmu se znovu vybavovala v její vyděšené mysli a probouzela nezodpovězené otázky. *Služte Hospodinu s bázní!* „Chůvo, kde jsi, chůvo?“ *Držte se tohoto učení, abyste nesešli z cesty spravedlivých.* „Proč jsi nechala svou holčičku samotnou, chůvo?“ *Držte se... Služte... Sejdete z cesty...* „Cesta, kde je správná cesta?“

Čtyři ruce ji vyzvedly vysoko a hodily obličejem na kupku sena. Stařena překvapivě hbitě vyskočila na vozík. Dívka se pokoušela zvednout, ale stařena ji vtlačila zpátky, hodila přes ni příkrývku a zalehla ji.

Voják si sundal čapku a nasadil si na hlavu lněnou kuklu. Totéž učinil i žebrák.

„Do Ráje. Rychle!“ rozkázala žena.

Bez dalšího slova začali dva muži tlačit dvoukolý vozík ulicí. Vypadali jako nosiči převážející nějaké levné zboží.

Bez problémů došli na prázdné náměstí. Půl hodiny po půlnoci ještě lidé nevstávali na jitřní ani do práce. Vojenská hlídka, která mířila k východní bráně, jim nevěnovala pozornost. Vydali se stejným směrem a vnořili se do uličky, která míjela bránu a vedla ke čtvrté severní věži. U ní zahrnuli doleva do širší ulice. Prošli kolem pobořených budov. Jejich podivné obrysy se rozkládaly na dost velké ploše podél nové městské hradby směrem k západu. Za nimi bylo vidět fíkovníky, rohovníky a několik datlovníků. Celé to místo bylo porostlé plevelem a páchlo vlhkou hnilobou. Někde tu musela být podzemní voda. Mezi ruinami skoro u hradby se tísnilo několik nízkých domků. Náhodného kolemjdoucího mohla v tomto zapomenutém místě překvapit jedna jediná věc: ve všech oknech se svítilo. Z jednoho bylo dokonce slyšet změt mužských i ženských hlasů, zpěv a smích.

„Zdá se, že v Ráji to žije,“ podotkl závistivě voják. „U Jakoubka je dnes večer zábava v plném proudu.“ Žebrák mlčel.

Falešní nosiči minuli hospodu a zahrnuli do slepé ulice, která končila pár desítek kroků pod ruinami. Zastavili se před nízkými dveřmi.

„Jsme na místě, matko,“ hlásil žebrák udýchaně. Sňal si kuklu z hlavy a otřel si špinavý pot, který mu stékal na vousy.

Stařena odhrnula příkrývku. „Pojď, holčičko,“ zašeptala dívce do ucha. Postrčila ji do žebrákovy náruče a sestoupila z vozíku. Dívka byla polomrtvá. „Víš, co máš za úkol,“ řekla žena vojákově a bez zaklepání otevřela dveře.

„Neměj strach. Zítra večer tě budu čekat u Kosmy a Damiána.“ Upravil si kuklu a vydal se i s vozíkem pryč.

Druzí dva dostrkali dívku ke dveřím a vstoupili dovnitř. Místnost byla prázdná. Prostor byl slabě osvětlen lucernou zavěšenou na trámu. V jednom rohu stál stůl se třemi lavicemi,

ve druhém slabě plápolala kamna. V jedné zdi byly dveře a okno, oboje zavřené, ve druhé se za těžkým závěsem otevíral vchod do menší ložnice.

Stařena si sundala kabát s kapucí a položila jej na stůl. Její rudé, henou obarvené vlasy rozzářily místnost. Byly spletené do množství tenkých copánků ukončených stříbrnými korálky. Opatrně uchopila dívčin závoj a odhrnula jí ho z hlavy a obličej. Dívka upřela oči na působivý ženský zjev, který před ní stanul. Všimla si prstenů a rukou stařeny, které byly nabarveny červeně stejně jako její vlasy. Šedivé oči na dívku hleděly zkoumavě, ale přátelsky. Eufrosyne cítila, jak se tlukot jejího srdce zpravidelňuje pod vlivem uklidňující síly těch očí.

„Přines mi trochu vody, mnichu, jdi na dvůr a počkej, až tě zavolám,“ přikázala stařena mnichovi. Dívka nekladla žádný odpor, když jí žena vysvlékla kabát a hodila jej na lavici. Měla na sobě krásně ušitý kaftan z drahého, růžového taftu s měděnými knoflíky.

„Bolí tě hlava, zlatíčko?“ zeptala se svým hlubokým hlasem, který byl teď stejně mírný jako její pohled. Dívka souhlasně pokývala hlavou.

„Vyndám ti ten roubík, ale musíš mi slíbit, že nebudeš křičet. Jsi už přece velké děvče a víš, co se sluší.“

Eufrosyne nechápala, co má stařena na mysli, bezděky jí však začala důvěřovat. Znovu klidně pokývala hlavou. Vysoká žena ji pohladila po tvářích a vlasech a uvolnila látku, která jí zakrývala ústa.

„Je to lepší, že?“ zeptala se s upřeným pohledem do jejích očí. Vytáhla několik suchých lístků z šátku, který měla v rukávu a rozemnila je do poháru, který jí přinesl žebrák.

„Vypij to. Jsi vyčerpaná a po tomhle se ti uleví.“

Stařena jí vložila pohár do levé ruky a pomohla jí vypít celý jeho obsah. Chuť nápoje připomínala mátu, kterou Theoktiste každý den zalévala v otcově zahradě.

„Kde je moje chůva?“

„Netrap se, holčičko. Ráno budeš zase v její náruči,“ uklidnila ji stařena a začala jí opatrně rozepínat kaftan. „Teď si musíš trochu odpočnout. Nechceš přece, aby tě chůva viděla unavenou.“

Poklekla před Eufrosynou, rozepnula poslední knoflíky a rozevřela kaftan. Pod ním se objevilo volné, jednoduché spodní

prádlo z měkkého lnu. Vyzula jí i plstěné boty a dívka stanula na zemi bosá. Stařena vstala, položila ruce na teplé dívčí tělo, stáhla rozepnutý kaftan dozadu a nechala jej sklouznout na zem. Prohlížela si dívku téměř s nábožnou něhou.

Třináctiletá Eufrosyne byla opravdová krasavice. Její husté vlasy krásně voněly. Její obličej s mandlovýma očima a smyslnými rty tvořil dokonale symetrický celek. Dlouhý krk se nádherně klenul nad měkkými, zakulacenými rameny. Pod spodním prádlem se rýsovaly cudné křivky prsou a měkké slabiny. Ploché břicho zdůrazňovalo kudrnaté ochlupení mezi krásně tvarovanými stehny. Jedinou ozdobou tohoto dokonalého těla byl zlatý amulet visící na mladistvé hrudi.

Stařena ji uchopila za ramena a otočila ji ve své náruči. Až v tom okamžiku dívka ztratila z očí pohled té zvláštní ženy, která se teď ocitla za ní. Až v tom okamžiku spatřila obrovského muže, který stál nehnutě a tiše před závěsem vedoucím do ložnice.

Jeho svalnaté tělo zakrývala jen krátká vojenská košile a volné kalhoty přepásané šňůrou. Zápěstí měl pevně omotána koženými pásky. Dlouhé tmavé vlasy mu padaly na ramena. Čelo, oči a polovinu obličeje zakrývala kožená škraboška, taková, jaké někdy nosí bulharští zápasníci v hipodromu v hlavním městě. Zpoza škrabošky svítily chladné oči. Přestože se ani nepohnul, jeho tělo vyzařovalo obrovské napětí.

„Pane,“ oslovila ho stařena a odmlčela se. „Přivedla jsem ti pannu, o kterou jsi žádal.“ Napětí sálající z muže se přeneslo do těla dívky, ale ta neměla sílu křičet. Napřáhl k ní pravou ruku.

„Vítej, má paní,“ řekl s drsnou vřelostí.

Zvedl rychle závěs a vtáhl ji dovnitř. Těžká látka se se zašustěním vrátila na své místo. Stařena stojící uprostřed pokoje se pomalu otočila a poklekla. Dotkla se čelem podlahy, napřáhla ruce před sebe a rozevřela červené dlaně a začala potichu zpívat pomalou melodii ve zvláštním jazyce.

První Eufrosynin výkřik byl hluboký a chraptivý. Druhý se vznesl do výše jako vyděšený pták, ale uprostřed se náhle přerušil. Ze setmělé ložnice bylo slyšet nohy tažené po zemi, tření látky i těl o sebe. Drobné pěsti se pokoušely vzdorovat a tloukly do všeho, na co narazily. Náhle se ozval suchý zvuk lněné látky trhané vedví jako bič, který se zarývá do masa, nebo jako nečekaný blesk, jenž v tichu prořízne letní oblohu.

3

VYSLANEC

Vyslancova družina za sebou nechala západní náměstí a pokračovala po hlavní ulici. Vojáci s rozsvícenými pochodněmi volali na chodce, ať ustoupí ke kraji. Projeli okolo řady jednopatrových domů na jižní straně ulice, až dorazili k bráně paláce, v němž sídlil správní úřad i samotný stratég. Brána byla otevřená. V malých oknech ve vnější části dvoupatrové budovy svítilo světlo. Vojáci se seřadili před branou a nechali dostavníky a vozy projet na vydlážděné nádvoří. Dupání tažných zvířat a zvuk těžkých kol vozů se odrážely od zdí. Oba drungariové seskočili z koní a Petronas si vzal Oresta stranou, aby mu ukázal přikrytý vůz s objemnými předměty pod pevně převázaným plátnem. Z nízkých staveb podél nádvoří se už vyrojili služebníci a podkoní a začali pomáhat s vybalováním zavazadel a odvážením vozů.

„Tento vozík nechte na nás,“ zavolal Petronas na pár služebníků, kteří přiběhli s provazy na ramenou.

„To jsou osobní zavazadla vyslance a vzácné dary pro arabského chalífu,“ vysvětlil jim zdvořile stratégův pobočník. Na svých dvacet let vypadal vyspěle a zdálo se, že má dobré vychování.

„Velice správně jsi to, drungarie, vysvětlil svým podřízeným,“ poznamenal Leon, který se ocitl vedle dvou mladíků, aniž si toho všimli.

„Protospatharie, odpusť mi. Nevšiml jsem si tě.“

„To nevadí, drungarie,“ usmál se Leon, „mám ve zvyku se vynořit tam, kde mě lidi nečekají, a obtěžovat je při práci. Zeptej se Petrony, povypráví ti, jaké má se mnou trápení.“

Petronas se zasmál a Orestes se trochu uvolnil. Ještě nikdy se nesetkal s tak vysokým státním úředníkem a cítil se poněkud nesvůj. Mezitím se k nim přidali také Nikolaos a Fotios. Pouze tělnatého Fasgana nebylo nikde vidět. Určitě se zabývá

svými luxusními zavazadly a komanduje služebnictvo, pomyslel si s ulehčením Leon. Dnes chtěl za každou cenu obtížnému společníkovi uniknout.

„Nikolae, postarej se o pana Fotia. Silentiarios je určitě unavený, tolik toho dnes viděl,“ prohlásil se sotva znatelným náznakem ironie v hlase.

„Jak poroučíš, pane,“ odpověděl stařec bezvýrazně.

„Vůbec nejsem unavený,“ protestoval vážně mladík. „Chtěl bych tu ještě zůstat. Rád bych viděl, jak se starají o koně, protože jsem v Apsyrtových *Hippiatrikách* četl, že...”

„Můj milý, nemyslíš, že je teď čas na tyhle věci,“ přerušil ho Leon rozhodným tónem. „Musíš si odpočinout, protože je před námi od časného rána spousta práce.“

Už přemýšlel, jaké nesmyslné seznamy a neužitečné výpočty Fotiovi zítra zadá, aby měl od něj celý den klid.

„Dobrá,“ zakabonil se Fotios a následoval Nikolaa, který už, společně s několika dalšími služebníky obtěžkanými kufry a vaky, směřoval přes nádvoří k obloukové klenbě další brány.

Oba drugariové scénu pozorovali se stěží potlačovaným smíchem. Vyslanec se ke svému sekretáři choval jako k malému klukovi.

„*Hippia*... co?“ zeptal se Orestes s řehotem Petrony.

„Ach, já takovým koninám nerozumím,“ šťouchnul do něj s lišáckým výrazem Petronas.

„Petrono!“ umravnil jej Leon. „Ty máš dohlížet na vykládání mých zavazadel. A dávej pozor. Nespouštěj oči z darů.“

„Já a moji lidé mu pomůžeme,“ nabídl se okamžitě Orestes. „Čekám jen, až se objeví protonotář* Marianos, aby tě přivítal s větší obřadností. Ale zpozdil se, netuším proč. Už jsem se ale postaral o tvoje osobní pokoje v prvním patře paláce.“

„Děkuji ti, drugarie. Stratég má štěstí, že má k ruce tak schopného pobočníka,“ odpověděl Leon. Zdálo se mu, že mladý důstojník se při té pochvle začervenal. Nevypadal, že je zvyklý přijímat komplimenty před lidmi.

„Nevadí, že se protonotář opozdil,“ pokračoval Leon. „Jistě k tomu má dobrý důvod. Počkám na něj. Vy nyní běžte za svými povinnostmi.“ Pozdravili ho po vojensku a vzdálili se. Jak lehce mládí navazuje přátelství, pomyslel si Leon, dívaje se za nimi.

Ruch na vydlážděném nádvoří pomalu ustal a stráže zavřely křídla hlavní brány. Tažná zvířata s vozy byla odvedena do stájí, služebnictvo odneslo většinu zavazadel do podzemních skladů správní budovy.

„Ty jsi ještě tady, protospatharie? A sám? Vyslanec Římské říše – a sám?“ zaburácel Leonovi nad hlavou Fasganův hlas. „To se mi ani trochu nelíbí! Správa thematu je v rozkladu. Představ si, že mě ubytovali v komnatách skoro nad kuchyní.“

„Ti lidé jsou vojáci, spatharie, a žijí na hranicích země.“

„Někdy ti nerozumím, protospatharie. Jsi velmi tolerantní a shovívavý. To není správný přístup k takto závažným problémům.“

„Budu se je snažit napravit, spatharie,“ odpověděl a v duchu kajícíně přijímal spathariovu společnost jako trest za své hříchy.

Fasganos nějakou dobu pokračoval ve svém květnatém řečnickém cvičení, když se v pravém křídle velkých vrat otevřely menší dveře a vyšel z nich štíhlý padesátník menšího vzrůstu. Hlídce nevěnoval pozornost a pokračoval rovně. Okamžitě si všiml dvou honosně oblečených postav v zadní části nádvoří. Nervózně zrychlil krok a střapec, který visel z jeho čepice, se rozhoupal ze strany na stranu. Přiblížil se k nim a užuž se chystal něco říct, když ho zarazil Fasganův hlas.

„Mariane, starý příteli, konečně! Jsem tak rád, že tě vidím. Kolik let už to je? Čtyři, možná pět?“ oslovil drobného muže hlasem překypujícím důvěrností a vykročil k němu. „Ale co bylo, to bylo,“ pokračoval spatharios změněným a o několik tónů hlubším hlasem. „Toto je protospatharios Leon, toho času vyslanec Římské říše na cestě k Saracénům a důvěrný přítel našeho zbožného vladaře Theofila,“ deklamoval s triumfální nabubřelostí vyžívaje se v každém slově, které mu splývalo ze rtů.

Nebohý protonotář se ohnul jako třtina, a kdyby ho Leon nechtyl za ruku, určitě by jeho hlava doputovala až k dlažbě nádvoří.

„Vznešený protospatharie,“ vysoukal ze sebe nakonec, „poníženě se omlouvám za zpoždění. Byl jsem na večerní bohoslužbě a náš ctihodný arcibiskup pronesl kázání o Vítězném kříži – sláva tomu spásonosnému předmětu! – a hovořil tak krásně a oduševněle, že mě to docela pohltilo a zapomněl jsem na čas a...“

„Není důvod se rmoutit, protonotáři,“ uklidnil ho Leon. „Postaral se o mě drungarios Orestes. Teď bych však byl rád, kdybys mi ukázal moje pokoje, protože potřebuju teplou koupel a vydatný spánek, mám-li zítra předstoupit před vašeho stratéga a nedělat ostudu svojí hodnosti.“

Leon popadl Mariana za paži a popřál dobrou noc Fasganovi, který zůstal vzadu a se zjevnou nechutí se chystal vystoupat po schodech vedle kuchyně. Protonotáři se jakž takž podařilo získat zpět sebekontrolu a pokynul několika strážcům s pochodněmi v rukou, ať jim posvítí na cestu.

„Neptám-li se příliš netaktně,“ řekl Leon, „proč mě nepřišel přivítat stratég Nikeforos osobně?“

„Můj pane,“ odpověděl váhavě Marianos, „stratég se po večerní mši odebírá do svých komnat a věnuje se studiu starých knih.“ Leon nadzvedl obočí. Nezdálo se, že by ho toto vysvětlení přesvědčilo, a Marianos to okamžitě pochopil.

„Poslední dobou se stratég vyhýbá společnosti, pokud mu to jeho povinnosti dovolí,“ řekl opatrně. „Požádal mě však, abych ti oznámil, že zítra okolo čtvrté hodiny denní tě bude očekávat ve svých komnatách v přízemí paláce.“

Zatímco rozmlouvali, prošli klenutou branou prostřední budovy a ocitli se na druhém, menším dvoře, který vedl do stratégova domu. Nádvoří mělo podobu zahrady se stromy a záhony. Leon byl v tu pokročilou hodinu už tak unavený, že jeho mozek nebyl schopen vstřebávat podrobnosti, a tak nevěnoval pozornost třem ženským postavám zahaleným do kabátů, které stály na druhé straně zahrady pod rozkvetlým pomerančovníkem. Oba muži prošli okolo nízkého sloupoví, které podepíralo stou. Vstoupili do dvoupatrové budovy a vyšli po schodech do prvního poschodí. Schodiště ústilo do úzkého dlouhého přijímacího sálu. Z něj vybíhaly chodby doprava i doleva. Marianos zavedl Leona hlouběji do místnosti. Služebnictvo vycházelo z otevřených dveří a zas do nich vcházelo, jak přinášelo poslední kusy vyslancových zavazadel. Vstoupili dovnitř.

„Toto jsou tvoje pokoje, pane,“ pronesl drobný stratégův sekretář. „Prostorná komnata pro práci a přijímání návštěv, velká ložnice napravo pro odpočinek a menší pokoj na tvoje zavazadla. Z menšího pokoje projdeš rovnou do palácových lázní. Předpokládám, že komorník už připravil teplou vodu.“

Poslední informace zněla Leonovým uším obzvláště přitažlivě. Hodinu před půlnocí a pět dní od doby, kdy se naposled vykoupal, ho představa umytého těla naplňovala nadšením. Snažil se nedat najevo spěch a nechal si od protonotáře vyložit, že všechna okna směřují do vnitřního nádvoří a že z hlavní budovy je možné vyjít na krytý balkon.

„Podloubí balkonu se nachází za těmito závěsy.“

„Zítřa snad budu mít příležitost se tím vším v klidu potěšit,“ poznamenal netrpělivě Leon.

„Odpusť mi, protospatharie. Jsem tak roztržitý,“ řekl Marianos a opět zbledl. V tom okamžiku vstoupil baculatý muž společně se sluhou a nějakým mladým chlapcem.

„Á, tady je. Komorník Michael tě obslouží v lázni. A já ti, můj pane, přeji dobrou noc,“ zvolal s úlevou Marianos, a než se Leon stihl nadechnout k odpovědi, vyběhl ze dveří, následován svým poletujícím strápcem.

„Můj pane, bude nám ctí se o tebe postarat. Chceš-li, odlož si v ložnici.“

„Děkuji ti, komorníku. Jsem skutečně velmi unaven,“ odvětil Leon a následoval jeho pokynu. Michael udělal několik rozkazů a odešel. Leon nechal sluhu a chlapce, aby mu vyzuli boty, dlouhý kabát i košili s tuhým límcem. Když služebník rozepínal lněné spodní prádlo, povšiml si, že vyslanec má kolem krku řetízek a na něm navlečený prsten a kříž.

„Mám ti sundat i ten řetízek, můj pane?“

„Ne, to není potřeba.“

Oblékli jej do kaftanu, obuli do korkových sandálů a vydali se do lázně. Vpředu šel služebník, za ním Leon a řadu uzavíral chlapec. Místnost lázně byla obložena modrozelenými kachlíky. V jednom rohu byl vestavěný krb. Nad kamny visel rošt, na němž stály dvě měděné nádoby na teplou vodu. V druhém rohu byl zapuštěn do podlahy čtyřhranný bazének z kamene a v něm stála hluboká dřevěná kád. Ve zdi mezi bazénkem a krbem byly malé dveře, které zřejmě vedly do některé z vnějších chodeb ke schodům pro služebnictvo. Mýdla, vonné masti, lahvičky a ručníky a osušky různých velikostí stály rozloženy na lavičce pod dlouhým úzkým oknem. Ze tří stojanů s lucernami se po lesklých kachlicích rozlévalo měkké světlo.

Vlhké, příjemné teplo zšeřelé místnosti Leona obklopilo dojemem příjemné pohostinnosti. Svlékl si kaftan a vstoupil do sudu. Služebník mu zkušenými pohyby omýval tělo pomocí olivového mýdla a solné masti a chlapec jej pomalu poléval teplou vodou z měděných nádob. Po umytí jej chlapec zavinul do Iněné osušky a počkali, až odteče z bazénku použitá voda. Pak služebník začal plnit kád' čistou vodu a chlapec zatím natíral Leonovo tělo vonnou mastí. Když byl sud z poloviny plný, chlapec do něj nalil lahvičku růžové vody a těžká vůně extraktu se pozvolna rozlila po místnosti. Leon se ponořil do vody až po krk a cítil, jak se jeho svaly postupně uvolňují. Zavřel oči a snažil se vyprázdnit si hlavu od nánosu zbytečných myšlenek, které přinesl příliš dlouhý den.

Když voda začala chladnout, vstal, zavinul se do čisté osušky a vystoupil z kádě. „Kosmas odešel do kuchyně, pane,“ oznámil mu chlapec. „Postarám se o tebe sám.“ Utřel mu tělo a pomohl mu do kaftanu.

„Děkuji ti, příteli,“ odvětil a poprvé věnoval chlapci více pozornosti. Snědý hoch s vlasy nakrátko ostráhanými, malýma očima a odstávajícíma ušima se podobal černým krátkonohým démonům, kteří obtěžují světce oddávající se askezi. Chyběla mu jen netopýří křídla.

„Jak se jmenuješ?“

„Pokřtili mě Antonios, ale říkají mi Toníku,“ odpověděl chlapec a pohlédl mu nebojácně do očí.

„Děláš svou práci velice dobře,“ řekl mu Leon, kterého mladíkovo svérázné vystupování zaujalo.

„Až budu velký, chtěl bych být dobrým lazebníkem, abych mohl v severní chudinské čtvrti převzít lázně po svém strýčkovi,“ prohlásil chlapec a hrdě se narovnal.

„Lázně po strýčkovi? Nepovídej!“

„Znáš, pane, lázně mého strýce Sergia?“

„Neznám, ale snad se najde příležitost, abys mi je ukázal.“

„Stačí říct, pane můj.“

„Výborně, lázeňský mistrě Toníku. Ale teď se jdi vyspat. Já už nic dalšího nepotřebuju.“ Chlapec se uklonil a zmizel za malými dveřmi.

Leon zamířil do své ložnice. Byla skutečně prostorná a pohodlná. Na levé straně pod několika obloukovými okny stál dlouhý

stůl se třemi židlemi a lavicí. Vedle stolu sluhové postavili dvě dřevěné truhly. Větší kožený kufr s Leonovým oblečením položili naproti nohám široké postele. Na stolku vedle postele stála dřevěná miska se sušenými meruňkami a švestkami, karafa a pohár. Nalil si trochu vína a ucítil na patře sladkou chuť muškátu. Konečně se může zabývat svými vlastními záležitostmi, pomyslel si.

Pomocí dřevěné třísky zapálil několik svící ve svícnech na stole. Až teď si všiml, že na něm leží stříbrný tác s líčidly a pěstíciými pomůckami a zrcadlo. Zvedl zrcadlo a zkoumavě pohlédl do tváře, která se před ním objevila. Obličej měl podlouhlý tvar. Ve světle svíček byly vidět černé oči pod hustými řasami. Tmavě kaštanové vlasy a vousy byly krátce ostříhané v souladu s poslední módou hlavního města, aby nezakrývaly šíji a krk. Obličejí vévodily pěkně tvarované rty a s trochou dobré vůle by mohl být považován za pohledného, přestože pod očima a okolo rovného nosu se už rýsovalo několik vrásek. V zrcadle si Leon povšiml také hřejivého odlesku vycházejícího z rubínu v prstenu, který mu visel na řetízku okolo krku. „Má to všechno ještě nějaký význam, můj milý, teď když už jsi překročil dvaatřicátý rok života?“ položil hlasitě otázku sám sobě. „Nemá, absolutně žádný.“ A přece pocítil potřebu přiblížit prsten ke rtům. Něžně ho políbil.

Pak zasunul řetízek do kaftanu a zrcadlo položil na tác. Poklekl před větší truhlou a otevřel ji. Objevilo se cosi zabaleného v látce a kožený vak. Uchopil oba předměty, a aniž obaly otevřel, položil je na zem. Na dně truhly byly samostatné pergamenové listy, psací náčiní, kovové kalamáře, kusy hrubé vlněné tkaniny a dvě těžké onyxové kostky, všechno narovnané vedle čtyř knih. S pedantskou péčí vyložil obsah truhly na stůl. Čtyři knihy srovnal podle velikosti mezi kamenné kostky. Pomalu uchopil oba vaky, uložil je zpět do truhly a zavřel ji. Kdyby byl v pokoji nějaký svědek, okamžitě by pochopil, že protospatharios má obzvláštní slabost pro pořádek.

Leon se sehnul nad druhou truhlou. Byla vyzdobena scénami s herci a tanečníky. Zvedl víko. Uvnitř byla jedna jediná věc, přikrytá těžkým taftem a obložená smotky vlny. Vzal podlouhlý předmět do rukou a posadil se na lavici ke svícňům. Rozhrnul látku a objevila se zelená louka posetá červenými a žlutými

kvítky – vzor hedvábné podšívky taftového obalu. Předmět byl ovšem ještě zabalen v kusu měkké kůzlečí kůže. Opatrně ji rozmotal a položil společně s taftovou látkou na podlahu.

Podlouhlým předmětem byla veliká loutna arabského typu. Její kulaté tělo a dlouhý krk byly vyrobeny z vzácného ebenového dřeva, tak černého, že lesklý povrch nástroje získával až namodralý odstín, když na něj dopadalo světlo. Ozvučnice byla ze světlé borovice s ebenovou kobylkou ve tvaru dvouhlavého hada. Krk končil zakřivenou hlavou, v níž bylo připevněno jedenáct kolíků z tmavočerveného třešňového dřeva. Z kolíků vybíhalo jedenáct strun z ovčích střev, na tři stopy dlouhých, jež na druhé straně končily na kobylce hadího tvaru. Uprostřed ozvučnice pod strunami nástroji vévodil složitý kruhový geometrický obrazec vyřezaný ze slonoviny. Toto slonovinové bludiště zakrývalo kruhový rezonanční otvor a pomáhalo tělu nástroje správně se rozezvučet. Po jeho obvodu bylo arabskými písmeny vyryto dvojverší. Leon je pomalu nahlas přečetl:

*Dotkneš-li se jemně mých strun,
naráz se otevře tato Brána srdce.*

Pohlédl láskyplně na loutnu a znovu – pokolikáté? – si vzpomněl na svého přítele prince al-Mutasima. Potkali se před sedmi lety v Bagdádu, když tam Leon doprovázel logotheta Ioanna Hexabullia při bohužel neúspěšné misi u al-Mamúna. Mutasim byl Leonův vrstevník a emírův mladší bratr. Jednoho letního večera, když al-Mamún nechal pro vyslance připravit hostinu na břehu Tigridu, je svedla dohromady jejich společná láska k umění. Hned se z nich stali přátelé. Mnoho dlouhých nocí, buď sami dva, nebo společně s jistým básníkem a princovým dobrým přítelem, vyplnili rozhovory o věcech vážných i nevážných, které jim přišly na mysl, a vzájemně si vyprávěli ty nejpodivuhodnější příběhy, které znali. Většinou však debatovali o umění a především o lásce, neboť Mutasim byl v jednom kuse zamilovaný do nějaké dívky; ať už byla vznešená, nebo otrokyně. Za pět měsíců, co Leon strávil v Bagdádu, se naučil obstojně arabsky a zamiloval si arabskou poezii a hudbu. Ráno v den, kdy se poselstvo mělo vydat na zpáteční cestu do Konstantinopole, Mutasim, štědrý jako obvykle, obdaroval dojatého Leona loutnou.

„Patřila mému otci, slavnému Hárúnu ar-Rašídovi,“ řekl mu tehdy, „a jmenuje se *Brána srdce* podle dvojverší, které je na ní vyryto. Protože ti dal Bůh dar rozeznít struny loutny krásnými tóny a líbí se ti naše hudba, chci ti ji darovat na památku. Kdo ví, zda se na tomto světě marnosti, v tomto slzavém údolí, znovu setkáme?“

Zdá se však, že osud chtěl svést jejich cesty znovu dohromady. Snad proto nakonec přijal toto nesnadné poselství? Leon odehnal tu povrchní myšlenku a znovu pohlédl na *Bránu srdce*, která se třpytila v jeho rukou. Udeřil prsty do strun a ty vydaly hluboký zvučný vzdech nesladěných tónů. Pustil se do ladění a usměrňoval tón pomocí kolíků. Když byl spokojen, posunul lavici kousek dál od stolu, přehodil si pravou nohu přes levou a ebenovou loutnu téměř objal.

Začal vyluzovat dlouhé tóny pomocí spodních strun. Melodie zněla improvizovaně. Pár not se rozlétlo jako listy rozhozené po trávě v zahradě, jiné se k sobě lepily jako kuličky zralých hroznů před sklizní, aby byl jejich zvuk náhle přerušen a vzápětí znovu rozvíjen. Jeho prsty se postupně přemísťovaly k vyšším strunám a notu po notě jako by vily věnce z květin, které vzápětí pouštěly do hluboké studny, kde se jich s veselým klokotem zmocňovala voda.

Melodie vyvolala v Leonově mysli různé obrazy, na chvíli jej zcela pohltila a zahнала ospalost. Zatímco byl hluboce pohroužen do své improvizace, dvě ženy s ručníky a karafou v rukou vešly v tichosti do přijímacího sálu. Když procházely kolem otevřených dveří Leonovy komnaty, zaslechly osamělý zvuk loutny a zastavily se.

„Co to je za zvláštní hudbu?“ zašeptala ta starší.

„Nemám ponětí, má paní. Přichází to z vyslancových komnat,“ odpověděla mladší žena. „To je zvláštní – že by vyslanec, kterého jsme sotva před půlhodinou viděly v zahradě, už měl na návštěvě hudebníky?“

„Ani se to nepodobá hudbě, jakou hrávají pozvaní hudebníci, Marie,“ odvětila první žena. „Zní to docela jinak, něco takového jsem nikdy neslyšela.“ Její bezvýrazný hlas nepatrně ožil zvědavostí.

„Paní, je po půlnoci,“ řekla neklidně ta mladší. „Neotálejme, ať se neopozdíme ještě víc. Řekla jsem ti, že paní Agáta po našem

návratu z chrámu zase dostala tu nevysvětlitelnou horečku. Potřebuje tě.“

„Máš pravdu. Pojďme,“ odpověděla vážným hlasem ta druhá. Zamířily do chodby, která vedla k ženským komnatám. Když dozněla poslední ozvěna jejich rychlých kroků, přijímací sál paláce se ponořil do absolutního ticha.

4

DVA ŽEBRÁCI

V Zenonově hostinci (byl největší a nejlepší v celé Kappadokii, jak s oprávněnou pýchou tvrdil jeho majitel) se několik cestujících, kteří přibyli do města před uzavřením bran, věnovalo zaopatřování koní a mezků ve stájích. Jiní se snažili vyjednat co nejlepší cenu za ubytování s úslužným, ale co se placení týče zcela neústupným hostinským.

Hospoda byla plná. Někteří hosté byli místní jako třeba starý učitel ze školy od svatého Kosmy a Damiána, který byl zabrán do rozhovoru se známým milovníkem klepů, pomocníkem proto-notáře Mariana. Většina však byli obchodníci, kteří přicestovali z různých míst, aby v Kaisareii prodali své zboží. Věděli, že zde snadno najdou kupce. Vojenská posádka potřebovala mnoho různého zboží, ale i muslimští obchodníci měli zájem o zboží, které by mohli dále prodat ve své vlasti, kam se po prvních deštích vrátí. Teď, v květnu, nedlouho po svátku svatého Jiří, začínal vrchol obchodní sezony. U hospodských stolů se vedly hovory o zboží, jeho původu, kvalitě a ceně, o pravděpodobnosti vojenských střetnutí na hranicích a dalších podobných tématech, důležitých pro ty, kdo dávají v sázku svoje bezpečí pro zisk. Takové vážné rozhovory samozřejmě vyžadovaly dostatek jídla a pití a zákazníci jedli a pili srdnatě, pokřikující neustále objednávkami na dva obsluhující, kteří pobíhali mezi stoly. V kuchyni kuchař a jeho pomocník vyhlásili nelítostný boj masu a zelenině, jež rožnili a dusili v hrncích. Příští neděli byly Svatodušní svátky a na trhu bylo ještě dost čerstvého jehněčího.

V jednom rohu hospody seděli u neprostřeného stolu tři mniši. Byli prostovlasí a v tichosti pili víno z karafy, která stála na stole. Právě k nim přistoupil kuchař s dřevěným tácem v rukou.

„Ctihodní otcové, požehnejte mi. Přinesl jsem vám naše nejlepší jídlo – slepici dušenou v hrnci plněnou kapary a nakládaným bílým zelím a přelitou omáčkou z granátového jablka.

„Bůh s tebou, dobrý muži,“ odpověděl jeden z mnichů. Byl vysoký a statný. Jeho velké hrubé ruce se silnými prsty napovídaly, že je to člověk, který v životě tvrdě pracoval. „Polož sem ten talíř a já se postarám o ostatní.“

„Pro smilování Boží!“ zvolal kuchař, když si všiml, že stůl není prostřený. Zařval jako vyvolávač tanečního souboru na jednoho ze svých pomocníků: „Meno, přines talíře, nože, ručník a lavór s vodou. Hni sebou!“ Chlapec se rozběhl do kuchyně.

Kuchař využil krátké přestávky, než se pomocník vrátil, a otázel se s neskrývanou zvědavostí: „Čemu naše město vděčí za tu čest, svatí otcové?“

„Máme nějaké vyřizování pro klášter svatého Mamanta,“ odpověděl statný mnich. „Potřebuje pomoc arcibiskupa, má problémy s pytláky na svých pozemcích v horách.“

„A protože jsme přišli do města pozdě a večerní bohoslužba už asi skončila,“ pokračoval nejmladší z těch tří, „řekli jsme si, že si trochu posedíme tady, než půjdeme ke správci metropolitního chrámu.“

„Zůstaňte, jak dlouho je vám libo,“ řekl kuchař a vzal talíře z rukou mladého Meny, aby se sám postaral o tři ctihodné hosty. Jen nejstarší z mnichů ještě nepromluvil. Sledoval pozorně okolí a snažil se zachytit útržky rozhovorů.

Za kuchařovými zády se na důkaz, že hospoda nezískala svoji dobrou pověst neprávem, objevovali další a další hosté. Venku už se setmělo, ale u Jezdce bylo ještě dost rušno. Velké nedlážděné náměstí bylo rozděleno hlavní ulicí na dvě části. Ze všech stran je lemovaly domy, chatrče a obchody. Zenonův hostinec se nacházel v jižní části a z náměstí byla vidět jen brána do dvora, vmáčkнутá mezi dílny stříbrníků a mědikovců. Na západní straně náměstí stály sešikované chatrče obchodníků se zvířaty, kteří sem přiváděli ze svých stájí jehňata, kůzlata a telata. Před chatrčemi prodávali venkované slepice a husy, ale také horské byliny. Na severní straně náměstí sousedily s obchodníky se zvířaty krámký se suchými plody a masnými výrobky. Vedle nich se nacházely obchody s vůněmi a kořením, dováženým z Arábie a Indie, a výroby voňavek, mastí i léků. Mnoho krámků bylo

ještě otevřených a osvětlených lucernami, které jejich majitelé pověsili nad vchody. Tak jako každý večer někteří z mědikovců zavřeli své podniky a zastavili se u sousedů z obchodů s jídlem na sklenku vína, suchary s cibulí a olivami, to nejlepší k vyprávění zážitků z celého dne. Za chvíli vyrazí domů ke svým rodinám. Přes večerní chlad si ještě dost lidí vybíralo potraviny a další zboží, dávali pokyny služebníkům a vyrovnávali své účty s obchodníky.

Vedle dílen voňavkářů začínala Jeskyně Arabů. Tak místní říkali labyrintu obchůdků a domků, který se rozpínal severním a východním směrem od náměstí jako malá čtvrť. Správa města povolila stavbu této čtvrti muslimským obchodníkům s koberci. Mohli tam bydlet a pod dohledem úřadů prodávat žádané koberce z Chorásánu a Samarkandu. U východního vstupu na náměstí, naproti dílnám stříbrníků, měli své podniky arménští obchodníci s látkami.

U Jezdce se potulovalo mnoho žebráků, většinou to byli bývalí zločinci nebo vojáci. Procházeli mezi lidmi a vytrvale žádali o almužnu. Nejoblíbenější místo na žebrání bylo okolo skupiny soch zhruba uprostřed náměstí vedle hlavní ulice. Na kamenném podstavci stály dva nízké, dnes polorozpadlé sloupy, kamenná votivní stéla a vysoký mramorový podstavec. Na tom kdysi stávala bronzová jezdecká socha císaře. Kdo byl schopen přečíst napůl setřený nápis na přední části podstavce (ale takových tu bylo minimum), dozvěděl by se, že oním císařem byl Justinián. Kaisarejští světovládnému císaři sochu věnovali na počest jeho skvělých vítězství a dobrých skutků, které městu prokázal. Po ničujícím vpádu Arabů však ze sochy nezůstalo nic než zmrzačené nohy koně. Tomuto nepřítomnému Jezdci tedy náměstí vděčilo za své jméno.

I dnes večer okolo soch postával houf žebráků, kteří se snažili vzbudit soucit kolemjdoucích ukazující svá zranění zohavená těla nebo chybějící údy. Od davu proudícího hlavní ulicí se odtrhli dva arabští žebráci. Na tom nebylo nic podivného – ve městě bylo i pár takových. Tito dva, muž a chlapec, přistoupili k sochám a začali zkoumat kamennou votivní stélu.

Na vrcholu kamene byla zavěšena podlouhlá dřevěná deska. Na ní byl výraznými barvami vyobrazen císař ve slavnostní vojenské uniformě. Z mraku nad ním se vynořovala ruka, která

se dotýkala koruny na vládcově hlavě. Císař-válečník držel v pravé ruce dlouhý dřevce a v levé zlatou kouli s křížem, jeho vysoké purpurové boty šlapaly po malé polonahé ženské postavě schoulené ve spodní části obrazu. Z jejích úst trčel rozeklaný hadí jazyk a špice císařova dřevce jí provrtávala krk.

„Působivý obraz,“ poznamenal muž. „Co přesně má představovat? Přečteš ta písmena?“ zeptal se svého druha.

„Nápis vpravo,“ odvětil chlapec, který evidentně uměl číst řecky, „říká, že ten muž je císař Theofilos. A druhý nápis vysvětluje, že ta žena je Bezpráví.“

„To je tedy ten římský císař, který s takovým zápalem bojuje proti věrným služebníkům jediného Boha a proroka Mohameda,“ poznamenal žebrák dívaje se vymalovanému monarchovi do očí, jako by jej chtěl pohledem sežehnout.

V té chvíli se k nim přiblížil silnější muž menšího vzrůstu. Na hlavě měl obrovský turban, oblečen byl do volného kaftanu a obut do špičatých bot. Vzhled oděvu i jeho kvalita prozrazovaly bohatého arabského kupce.

„Nebojuje jen proti nám pravověrným, příteli. Rozhodl se vymýtit bezpráví v celé Římské říši,“ oslovil je kupec. „Měli byste vidět to obrovské popraviště u vojenského tábora. Je poseto mrtvolami odsouzených, které mají sloužit jako odstrašující příklad pro ty, kdo do města přicházejí nebo ho opouští.“

„Je to asi těžká situace pro tebe a ostatní obchodníky od nás.“

„Ani ne. My si tu za pár měsíců odvedeme svou jednoduchou, obyčejnou práci a pak odjždíme,“ řekl s hranou skromností tloušťík. „Ale vy dva vypadáte, že jste v Kaisareii noví. Ještě jsem vás tu neviděl. Jaký vrtoch nestálého osudu vás přivedl až do Římské říše?“ zeptal se jich s nelíčeným zájmem.

„Jmenuji se Abulfath a tento chlapec je můj pomocník Numan,“ odpověděl mu muž. „Teď jdu sice po žebrotě, protože moudrý Bůh chtěl, abych zaplatil za své početné hříchy, ale jinak jsem vypravěč pohádek. Pocházím z Alexandrie a každému, kdo chce poslouchat, dokážu vyprávět ty nejpodivuhodnější příběhy – samozřejmě za příslušnou odměnu. Jsou to už tři roky, co jsme s Numanem odešli z Basry. Putovali jsme po Mezopotámii a Sýrii a sbírali nové příběhy. Sem jsme se dostali s jednou karavanou z Aleppa. Zdá se, že na východě jsou nějaké problémy, protože se říká, že syn a bratr velkého chalífy vytáhli proti

rebelujícím Churramitům v Ázerbájdžánu a emírovi z Meliteny, který je podporuje.“

„Dle tvojí řeči soudím, pane Abulfathe,“ řekl s úsměvem tloušťtík, „že musíš být výborným vypravěčem pohádek, protože tvá slova mě skutečně okouzila.“

Oba žebráci na něj nejistě pohlédli.

„Mé jméno je Ibn Uqba a možná jsi o mě slyšel, pokud ses někdy ocitl v Damašku,“ pokračoval ztišeným hlasem. „Jsem jeden z nejznámějších obchodníků s koberci v Římské říši. A tebe sem dnes večer určitě přivedl osud. Před pár dny mi můj starý přítel Ali ohlásil tvůj příchod do Kaisareie a řekl mi, že budeš možná potřebovat pomoc, abys mohl předvést své umění.“

„Ibn Uqbo,“ oslovil jej radostně Abulfath. „Při Prorokovi, jsem rád, že tě potkávám. I mně o tobě Ali vyprávěl, ale nedoufal jsem, že se s tebou setkám tak brzy. Teprve předevčírem jsme dorazili do města.“

„Jestli chcete dál řečnit, běžte někam jinam, protože tady bráníte chudákům ve výdělku,“ okřikl je řecky jednooký žebravý mrzák.

„Dobrá, hlavně nekřič, vojáku,“ odpověděl mu řecky Ibn Uqba a hodil mu do hrnku tři měděné mince. Žebrák okamžitě zmlkl.

„Když už jste se ocitli u Jezdce,“ pokračoval klidně obtloušťtý kupec, „pojďte ke mně domů. Trochu vás pohostím a promluvíme si o tom, jak bychom mohli v Jeskyni Arabů uspořádat nějaká veřejná vyprávění.“

„To je skvělý nápad, mohli bychom vydělat i nějaké peníze!“ vykřikl Numan.

„Co je Jeskyně Arabů?“ zeptal se obchodníka Abulfath.

„Tak říkají Římané naší čtvrti tady u Jezdce. I my ten název používáme, protože je praktický, i když tu nebydlí jen Arabové, ale i Peršané a Turci.“

„Ibn Uqbo, děkujeme ti za velkorysé pozvání,“ řekl vypravěč, „ale musíme se rozloučit, protože nás na východním náměstí čekají přátelé. Zítra, dá-li Bůh, si o všem promluvíme.“

„Vyloučeno! Zůstanete tady alespoň na půl hodiny, něco sníte a napijete se se mnou. Žádné omluvy nepřijímám,“ odvětil energicky tloušťtík.

„Dobrá, příteli, nechceme tě urazit, zvláště ne dnes večer při našem prvním setkání,“ pronesl velkodušně Abulfath.